

**HAKİKAT BİLGİSİ (KEŞFU'L-MAHCÛB), SÜLEYMAN ULUDAĞ, DERGAH YAYINLARI,
978-975-995-474-1, NİSAN 2018, 516**

*Knowledge of Truth (Keşfu'l-Mahcûb), Süleyman Uludağ, Dergah Publications, 978-975-995-474-1, April
2018, 516*

Mehmet Sadık ÖZKAN

Dicle Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi. Diyarbakır, Türkiye.
mehmetsadikozkan@hotmail.com

Geliş/Received: 05.05.2023

Kabul/Accepted: 20.09.2023

Sayfa/ Page: 144-147

Atıf/Citation: Özkan, M. S. (2023). Hakikat Bilgisi (Keşfu'l-Mahcûb), Süleyman Uludağ, Dergah Yayınları, 978-975-995-474-1, Nisan 2018, 516 s. *MECMUA-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* ISSN: 2587-1811 8(16), 144-147.

Makale Türü: Yayın Değerlendirme/Publication Review

Giriş

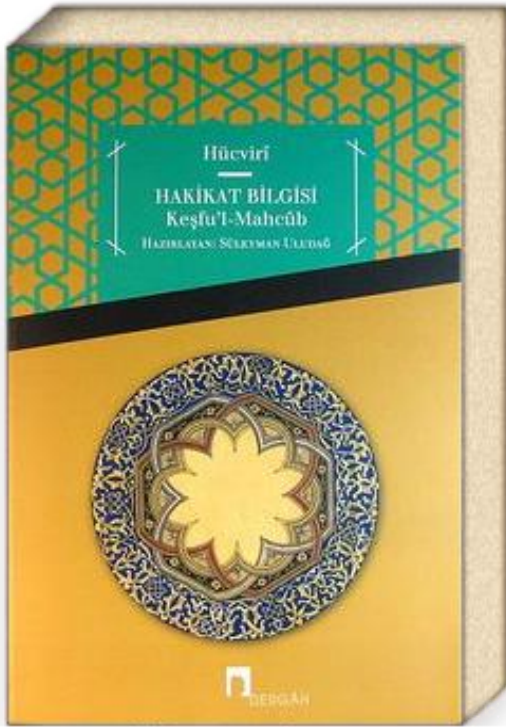
Tanıtımını yapacağımız “Ali b. Osman b. Ebu Ali Cüllâbî Hücvirî” tarafından yazılan ve Süleyman Uludağ tarafından da “Hakikat Bilgisi Keşfu'l-Mahcûb” adıyla tercüme edilen “Keşfu'l-Mahcûb” adlı bu eser, İslam tasavvufunun ana kaynaklarından biri olup önemli bir müracaat kitabıdır. Söz konusu eser, 11. yüzyılda Fars diliyle kaleme alınmış bilinen en eski tasavvufi kaynak olma özelliğine sahiptir.

Eser, 1974 yılında “Dr. İ'sâd Abdülhadi Kandil” tarafından Mısır’da iki cilt halinde Arapçaya tercüme edilmiş ve Prof. Dr. Süleyman Uludağ da 1980 yılında eseri bu tercüme üzerinden birtakım ekleme ve çıkarmalarla Türkçeye çevirip okuyucuya takdim etmiştir.

Arapça bir tamlama olan Keşfu'l-Mahcûb; perde arkası, perde ve ötesi, perdenin açılması anlamlarındadır. Hücvirî, eserine bu ismi vermekle perdeli olanı açtığını, kapalıyı göz önüne serdiğini, perdeli olanı görünür hâle getirdiğini belirtmek istemiştir.

Bilhassa tasavvuf alanındaki ilmi ve akademik çalışmaları ile takdire şayan olan, telif ve tercüme çok sayıda nitelikli çalışmaları ile tanınan ve İslam Ansiklopedisi’ne yaptığı katkılarla da bilinen Prof. Dr. Süleyman Uludağ tarafından Türkçeye aktarılan bu eser, Dergâh Yayınları aracılığı ile 2018 yılında 6.baskısı yapılarak okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

Bu kaynak kitap, çevirmen tarafından eklenen giriş ve tercüme olan dört bölümden meydana gelmektedir. Çevirmen, giriş bölümünde Hücvirî’nin yaşadığı dönemi siyasî, kültürel ve dinî bakımdan incelemiş; sonrasında doğup yaşadığı yeri, ailesini, evliliğini, seyahatlerini, eserlerini ve kabrini tanıtmış ve son olarak da söz konusu eserin yazılış gayesini, telif tarihini, bölümlerini ve tasavvufi kaynaklar arasındaki yerini belirtmeye çalışmıştır.

Eserin birinci bölümünde ilim, fakr, tasavvuf, murakka'a ve melâmet konularına değinen Hücvirî; ikinci bölümde dört halifeden, Ehl-i Beyt'ten olan imamlardan ve Ebu Hanife, Mâlik b. Dinâr, Bayezid Bistâmî, İmam Şafîî, Cüneyd Bağdadî, Hallâc-ı Mansur, Şiblî gibi çok sayıda sûfî imam ve mutasavvıftan bahseder ve onlarla ilgili tanıtıcı bilgiler verir. Üçüncü bölümde; tasavvufî mezhepler ve onların nefis mücadelesi, ruh, velâyet, kerâmet, fenâ ve bekâ gibi mühim konular üzerine yaptıkları konuşmalardan bilgiler sunar. Son bölümde ise; mârifetullah, tevhid, îman, tevbe, namaz, zekat, oruç ve hac gibi İslâm dininin temel nitelikleri konusunda etraflı bilgiler verir.

Kendinden sonraki birçok mutasavvıfa doğrudan ve dolaylı olarak etki eden Hücvirî, eserini oluştururken tasavvufî bir kavramın açıklanması hususunda tasavvufun âdâb ve erkânına dikkat etmiş, Kur'ân'daki ayetlerden ve kitabî hadislerden yararlanmıştı. Tanınmış ve yetkin sûfîlerin, çeşitli mezhep ve tarikatların da bu husustaki görüşlerini mukayese edip mevzunun en sonunda “Ben Ali b. Osman Cüllâbî -Allah beni başarılı kılsın-“ diyerek kendi görüşünü de ifade etmiştir.

Hücvirî bu eserini Farsça yazmıştır. Eser 1974 yılında Arapçaya ve 1982 yılında da Süleyman Uludağ tarafından Arapçadan Türkçeye çevrilmiştir. Yani eser tercümenin tercümesidir. Bu durum ilk başta bir eksiklik olarak görülebilir, bir kusur olarak algılanabilir. Ancak hem çevirmenin Arapçaya hâkimiyeti, dili kullanmadaki ustalığı ile ahengi sağlamadaki titiz işçiliği hem de Arapça gibi zengin bir dilin sunduğu olanaklar, bu tür tereddütleri gidermiş ve dil açısından kusursuz sayılabilecek bir eser meydana gelmiştir. Ayrıca çok tanıdık olmayan yabancı kavramların hemen parantez içinde anlamının verilmesi de gayet yerinde ve kolaylaştırıcı olmuştur.

Eseri hazırlayan Uludağ, eserin sonundaki “Ekler” bölümünde Keşfu'l-Mahcûb'da geçen “Hadisler” ve “Sûfî Sözleri” adı altında iki adet fihrist oluşturmuş ve bunları çeviri metnin aslına bağlı kalarak Arap harfleri ile vermiştir. Ayrıca yine eserin sonuna “Karma Fihrist” adını verdiği bir dizin eklemiştir.

Kitabın kapağı tezhip sanatından güzel bir motif ile süslüdür. Bu sanat; altının, boyanın ve kâğıdın özenle ve birlikte işlendiği bir sanattır. Arapçada “altınlama, altın ile süsleme” mânalarına gelen tezhip, özellikle Kur'ân-ı Kerim'lerin ilk ve son sayfalarında, sûrelerin baş taraflarında sıklıkla kullanılmıştır. Bu bakımdan, süsleme hususunda bu kitapta olduğu gibi dinî kitapların çoğunda bu güzide sanattan istifade edilmiştir. Ayrıca kitabın kapağına peygamberî bir yeşil ile altın sarısı renkler hâkimdir. Bu durum aynı zamanda kitaba verilen değer de zarif bir göstergesidir.

516 sayfadan oluşan kitap, kolay okunabilecek bir yazı karakteri ile kaleme alınmıştır. İç sayfalarda gözü yormayan buğday renkli kâğıt tercih edilmiş ve eser, kitap kâğıdı olarak nitelendirilen 2. hamur kâğıda basılmıştır. Karton kapaklı olan eserde kâğıt ebadı 16 x 23.5 cm ölçüsündedir.

1. Çevirmenin Esere Katkıları

Müellifin yaşadığı dönemin siyasi, kültürel ve sosyal yapısına ayna tutmuştur.

Müellifin memleketi, ailesi, seyahatleri, hocaları, evliliği ve kabrinin yeri gibi çok da net olmayan konularda etraflı çalışmalar yapmıştır.

Eserin adı, yazılış gayesi, kaynakları, bölümleri ve yazım tarihi konusunda titiz bir çalışma yürütmüştür.

Çok tanıdık olmayan Arapça ve Farsça kavramların anlamlarını, akışa engel olmayacak bir surette kavramların hemen yanına parantez içine alarak okuyucunun sözlük ihtiyacını azaltmıştır.

Bu denli kıymetli bir eseri edebiyat ve kültür dünyamıza kazandıran ilk kişidir.

Eser, “çeviri bir metinden çeviri” olmasına rağmen dilin o eşsiz lezzetlerini okuruna tattırabilmiştir.

Kitabın sonuna alfabetik bir dizin ekleyerek eserin içinde bulunan kavramların kolayca bulunmasına katkıda bulunmuştur.

2. Bu Eseri Niçin Okumalıyız?

Tasavvuf ilmine dair temel bilgileri içerir ve tasavvuf konusunda okunması gereken bir baş ucu kitabıdır.

Açık ve anlaşılır bir dil ile kaleme alınmış olan bu eser, muhtevası ve Hücvirî'nin zengin yorumlarıyla diğer tasavvufî eserler arasında ayrı bir öneme sahiptir.

Tasavvuf ilminin diğer ilimler arasındaki yerini gösterebilen hacimli bir eserdir.

Fars dilinde yazılmış ilk tasavvuf klasiğidir.

Tasavvufu ihtiva eden konularda yazılmış şiirlerin anlamlandırılması ve yorumlanması konusunda sık sık karşımıza çıkan “melâmet, tevhid, fakr, tevbe, murakka'a, nefis, heva, şeriat, tarikat, marifet, hakikat” gibi kavramları ayrıntılı bir şekilde açıklığa kavuşturur.

Çevirmenin söylemiyle; tasavvuf tarihini bilmeyen, fikrî gelişmelerden anlamayan ve mensup olduklarını iddia ettikleri tarikatların bile geçmişinden habersiz olan şeyhlerle, onların etrafında toplanan müritlerin her tarafı istila etmeye başladığı bir zamanda Keşfu'l-Mahcûb gibi bir eserin yayımlanması hem dinî hem de sosyal hayat bakımından hayırlı sonuçlar verecektir.

Kaynakça

Cebecioğlu, E. (1997). *Tasavvuf terimleri ve deyimleri sözlüğü*. Rehber Yayınları.

Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Aydın Yayınları.

Uludağ, S. (2018). *Hakikat bilgisi (keşfu'l-mahcûb)*. Dergah Yayınları.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Mehmet Sadık ÖZKAN

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Yazar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: Yazar bu makalede “Etik Kurul İzni”ne gerek olmadığını beyan etmiştir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Yazar bu çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmadığını beyan etmiştir.

Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.